

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

AJANKOHTAISTA ELINIKÄISESTÄ OHJAUKSESTA nro 11, toukokuu 2019

TERVETULOA ELINIKÄISEN OHJAUKSEN AJANKOHTAISKATSAUKSEN PARIIN!	2
JATKUVA OPPIMINEN JA ELINIKÄINEN OHJAUS	3
EUROOPAN AMMATTITAITOVIIKKO - EUROPEAN VOCATIONAL SKILLS WEEK 14.-18.10.2019	5
TIETOA JA TILASTOJA KANSAINVÄLISESTÄ LIIKKUVUUDESTA KOULUTUKSESSA.....	6
VAIHTOEHTONA VAPAAEHTOISTYÖ	7
KOKEMUKSIA VIRKAMIESVAIHDOSTA EUROOPAN KOMISSIOSSA	8
AVOIMEN VÄYLÄLTÄ TUTKINTOKOULUTUKSEEN.....	9
RESILIENSSI JA TULEVAISUUSUSKO – RETU-HANKE	11
ÅPOPÄIVÄT 2019 – SILTA TULEVAISUUTEEN 7.-9.2.2019, TURKU	13
SUHTEISIA ELÄMÄNPOLKUJA – YKSILÖIDEN ELÄMÄNHALLINTAA? KOULUKSEN JA TYÖN MARGINAALISSA OLEVIENTEN NUORTEN TOIMIJUUS JA OHJAUS	14
KIRJOITUSOHJEET AJANKOHTAISKATSAUSTA VARTEN.....	15

TERVETULOA ELINIKÄISEN OHJAUksen AJANKOHTAISKATSAUKSEN PARIIN!

Tähän ajankohtaiskatsaukseen on koottu yhteenvetoja kevään 2019 aikana julkaistuista kansallisista työryhmäraporteista sekä kuvauksia lähiaikoina käynnistyneistä ohjausalan kehittämishankkeista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama jatkuvan oppimisen työryhmä julkisti väliraporttinsa 2.5.2019. Työryhmä ehdotti, että Suomessa toteutetaan kansallinen jatkuvan oppimisen uudistus, johon sisältyy myös ohjauksen digitaalisten palvelujen ja monialaisen ohjauksen tehostaminen. Myös OECD on toteuttanut kansallisen maa-arvioinnin nuorisopolitiikasta ja esittää Suomelle suosituksia nuorten auttamiseksi koulutukseen ja työelämään.

Opetus- ja kulttuuriministeriön esittää 12.4.2019 julkaisemassa selvityksessään, että oppilas- ja opiskelijaliikkuvuus tulisi kaksinkertaistaa vuoteen 2030 mennessä. Opetushallitus kerää ja kokoaa tilastoja opiskelijoiden ja henkilökunnan kansainvälisestä liikkuvuudesta eri koulutusasteilla ja on juuri julkaissut uusimpia tilastoja teemasta. Yksi liikkuvuuden edistämisen muoto on myös vapaaehtoistyö EU:n rahoittamien solidaarisuusjoukkojen kautta. EU tarjoaa mahdollisuuksia myös virkamiesvaihtoon.

Toinen reitti yliopistoon –hanke on ajankohtainen, koska tämän tiedotteen julkaisemisen aikaan toisen asteen koulutuksesta valmistuneet ovat juuri hakeutumassa eri reittien kautta korkeasteelle. RETU-hanke puolestaan pyrkii kehittämään työmuotoja, joiden avulla voidaan tunnistaa ajoissa jatko-opintojen tai työuran suunnittelua hidastavia tekijöitä ja tätä kautta paremmin kohdentaa ohjausta.

Opinto-ohjaajat kokoontuivat helmikuussa Turkuun valtakunnallisille koulutuspäiville, joissa teemanä oli tulevaisuuden ohjaus. Itä-Suomen yliopistossa tarkastettiin toukokuun alussa Sanna Toivaisen väitöskirja, jossa hän tarkasteli nuorten aikuisten elämäntarinoita ja ohjauskokemuksia Ohjaamoissa.

Antoisia lukuhetkiä!

Uutiskirje löytyy Pedanetistä osoitteesta
<https://peda.net/hankkeet/elotori>

JATKUVA OPPIMINEN JA ELINIKÄINEN OHJAUS

Työn muutos edellyttää nopeita interventioita

Viimeisen puolentoista vuoden aikana on keskusteltu poikkeuksellisen paljon työn muutoksesta ja murroksesta. Nämä muutokset edellyttävät mittavia osaamisinterventioita ja aikuisiällä tapahtuvaa osaamisen uusintamista.

Tilanne on vähintäänkin haasteellinen. Työtä häviää tehtävistä, joissa osaamisvaatimukset ovat matalia ja näissä tehtävissä toimivia aikuiskoulutus tavoittaa huonosti. Uudet työpaikat kuitenkin syntyvät aloille jotka edellyttävät korkea-aste –tasoista osaamista - jonka tuottamiseen nuoret ikäluokat eivät riitä. Myös työn rakenteiden ja organisoinnin muutos lisää paineita. Yksinyrittäminen, keikka-, vuokra- ja osa-aikatyö lisääntyy ja lisää niiden ihmisen määrää, joilla ei ole nykyisen kaltaista työnantajan tukea takanaan. Vielä on muistettava, että kunnianhimoinen työllisyysastetavoite edellyttää, että osaamisen kehittäminen toteutetaan niin että se ei vedä ihmisiä pois työvoimasta. Oppimisen on siis tapahduttava pääasiassa työtä ja opiskelua yhteen sovittamalla.

Viime vuosien aikana koulutusjärjestelmässä on toteutettu jatkuvaa oppimista edistäviä uudistuksia. Myös työttömyysetuuksia on muutettu tukemaan osaamisen kehittämistä. Työnantajan kustantaman koulutuksen verokohtelua on selkeytetty. Nämä toimet eivät kuitenkaan riitä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti jatkuvaa oppimista koskevan työryhmän ja ohjausryhmän 5.2.2019. Työryhmän tehtävänä on laatia kuvaus jatkuvan oppimisen toimintamallista ja periaatteista sekä tehdä ehdotukset joilla a) vahvistetaan kannusteita työuran aikaiseen opiskeluun b) lisätään osaamisen kehittämisen suunnitelmallisuutta c) parannetaan työn ja opiskelun yhteensovittamista ja d) kohdennetaan koulutusta digitalisaation ja työn murroksen aloille. Lisäksi tehtävänä on luoda ennakoiva toimintamalli akuutteihin uudelleen koulutustarpeisiin.

Työryhmä ehdottaa jatkuvan oppimisen uudistusta

Työryhmä ehdotti 2.5.2019 julkaistussa väliraportissaan, että Suomessa toteutetaan kansallisen jatkuvan oppimisen uudistus. Uudistuksen toteuttamiseksi ja toimenpiteiden täsmentämiseksi ehdotetaan laadittavaksi vuoteen 2030 ulottuva kansallinen jatkuvan oppimisen strategia. Strategian tulisi kattaa ainakin seuraavat toimenpiteet:

1. Selvitetään kattavien työikäisten osaamiskartoitusten käyttöönottoa
2. Modernisoidaan ja kootaan ohjausta mukaan lukien digitaaliset palvelut ja henkilökohtainen opinto- ja uraohjaus
3. Työelämässä ja muutoin hankittua osaamista tehdään näkyväksi
4. Luodaan ennakoivan rakennemuutoksen malli
5. Jatkuvan oppimisen hyödyt ja mahdollisuudet tehdään näkyväksi kaikille. Opiskelumahdollisuuksia konseptoidaan eri kohderyhmille.

Lisäksi jatkuvan oppimisen rahoitusta tulisi kehittää.

Jatkuva oppiminen

- Koulutusjärjestelmä**
varhaiskasvatus, perusopetus, lukio- ja ammatillinen koulutus ja korkeakoulutus tuottavat hyvät valmiudet työmarkkinoille
- Työn muutos**
edellyttää kuitenkin osaamisen uudistamista ja päivittämistä myös työuran aikana
- Rakennemuutosta**
tuetaan ja vauhditetaan ennakoivalla osaamisen kehittämisellä

Ohjausta tulisi modernisoida ja koota

Työryhmä katsoo, että kansalaisten ja työnantajien tulisi löytää nykyistä helpommin hajallaan olevat osaamisen kehittämisen mahdollisuudet. Työryhmä kehittäisi jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta. Siihen tulisi koota osaamisen kartoitus- ja tunnistuspalvelut, urasuunnittelu- ja ohjauspalvelut sekä osaamisen hankkimisen ja kehittämisen palvelut. Käyttäjän tulisi hallita itseään koskevia tietoja ja voida päättää niiden luovuttamisesta eri palveluntarjoajille (omadata).

Kaikkien kohdalla digitaaliset palvelut eivät kuitenkaan riitä. Työryhmä esittää siksi myös henkilökohtaisen opinto- ja uraohjauksen uudistamista. Henkilökohtaista opinto- ja uraohjausta tulisi kehittää tutkimuksellisten pilottien pohjalta. Erityisinä kohderyhminä olisivat maahanmuuttajat, ikääntyneet sekä osatyökykyiset. Myös yksinyrittäjät sekä keikka-, vuokra- ja osa-aikatyötä tekevät olisi huomioitava. Lähtökohtana olisi olla monipuolisen osaamisen kartoittaminen, henkilökohtainen monialainen ohjaus, työnhakutuki sekä tarvittaessa osaamisen kehittäminen ja kuntoutus.

Osaamisen kehittäminen on investointi tulevaisuuteen

Kehittämissuhteiden taustalla on kasvava tarve kehittää osaamista työuran aikana. Ryhmän mukaan jatkuva oppiminen helpottaa osaavan työvoiman saatavuutta ja kasvattaa työn tuottavuutta. Osaamisen kehittämisen tuottama hyöty näkyy työpaikoilla parempana kilpailukykyinä, joka kansallisella tasolla helpottaa julkiseen talouteen kohdistuvia paineita mm. alenevina työttömyysturva- ja muina etuusmenoina. Yksilötasolla parempi osaaminen lisää työhyvinvointia, avaa uusia työllistymismahdollisuuksia ja mahdollisuuksia uralla etenemiseen sekä ehkäisee virtaa työttömyyteen ja työvoiman ulkopuolelle.

Teksti: Kirsi Heinivirta, Suunnittelupäällikkö, Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirsi.heinivirta@minedu.fi

Lisätietoja: Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2019) Jatkuvan oppimisen kehittäminen, työryhmän väliraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:19
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161576>

EUROOPAN AMMATTITAITOVIIKKO - EUROPEAN VOCATIONAL SKILLS WEEK 14.-18.10.2019

Vuosittain järjestettävän Euroopan ammattitaitoviikon (European Vocational Skills Week) tavoitteena on tuoda positiivista näkyvyyttä ammatilliselle koulutukselle ja tarjota alan toimijoille eri puolilta Eurooppaa mahdollisuuksia vuoropuheluun ja verkostoitumiseen. Vuoden 2019 viikko on järjestyksessään neljäs ja sen päätapahtuma järjestetään lokakuussa Helsingissä 14.-18. lokakuuta 2019 osana Suomen EU-puheenjohtajuuskauden ohjelmaa. Tapahtuman järjestää Euroopan komissio yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Ammattitaitoviikon päätapahtumaan Helsingissä osallistuu ammatillisen koulutuksen järjestäjien sekä ammatillista koulutusta käsittelevien ministeriöiden, virastojen ja järjestöjen edustajia eri puolilta Eurooppaa. Useat eurooppalaiset ammatillisen koulutuksen alan työryhmät pitävät omia kokouksiaan päätapahtuman yhteydessä, minkä lisäksi järjestetään muutamia laajemmalle osallistujajoukolle tarkoitettuja konferensseja ja keskustelutilaisuuksia sekä gaalajuhla, jossa jaetaan vuosittaiset ammatillisen koulutuksen huipputaiteiden palkinnot (Vocational Excellence Awards).

Viikon päätapahtuman osallistujille tarjotaan myös mahdollisuuksia vierailuammattitaitoissa oppilaitoksissa ja muissa viikon teemoihin liittyvissä kohteissa sekä tutustua työelämässä oppimisen mahdollisuuksiin. Helsingissä järjestettävän päätapahtuman lisäksi järjestetään lukuisia paikallisia tapahtumia, joiden järjestäjät voivat itse ilmoittaa tapahtumansa osaksi viikon ohjelmaa komission ylläpitämän verkkosivuston kautta:

<https://ec.europa.eu/social/vocational-skills-week/>

Yksi ammattitaitoviikon kuudesta teemasta on elinikäinen ohjaus ja jatkuva oppiminen. Aamupäivällä torstaina 17. lokakuuta teemana on ohjauksen integrointi aiemmin opitun tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Iltapäivän kutsuseminaarissa keskustellaan, miten kansallisia ohjauksen ratkaisuja voidaan edelleen vahvistaa eurooppalaisella yhteistyöllä. Tavoitteena on, että iltapäivän osuus voidaan lähettää verkon kautta laajemmille osallistujaryhmille. Näistä ohjauksen tilaisuuksista tiedotetaan tarkemmin seuraavassa ELO-ajankohtaistarkastuksessa.

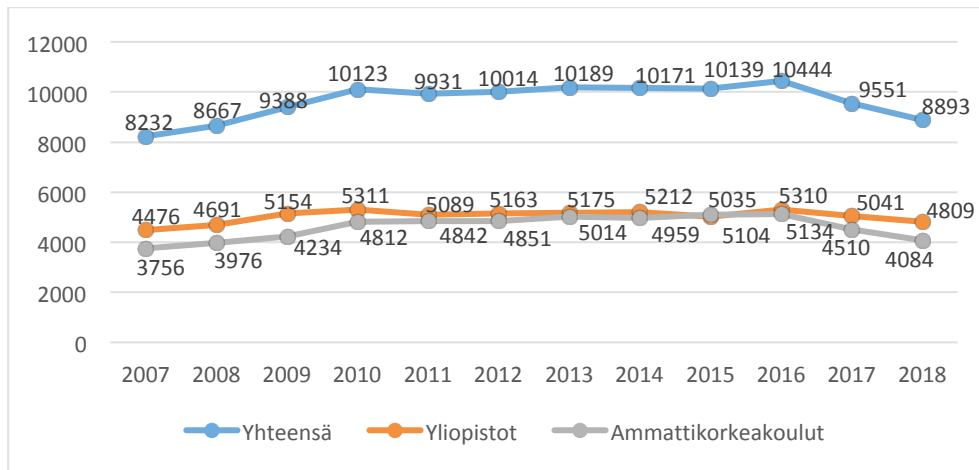
Teksti: Ulla-Jill Karlsson, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ammatillisen koulutuksen osasto (AMOS)
ulla-jill.karlsson@minedu.fi

Lisätietoja: Euroopan komission kampanjasivu
<https://ec.europa.eu/social/vocational-skills-week/>

TIETOA JA TILASTOJA KANSAINVÄLISESTÄ LIKKUVUUDESTA KOULUTUKSESSA

Opetushallitus kerää ja kokoaa tilastoja opiskelijoiden ja henkilökunnan kansainvälisestä liikkuvuudesta eri koulutusasteilla: yleissivistävässä, ammatillisessa sekä korkea-asteen koulutuksessa.

Uusimpien tilastojen mukaan korkeakouluopiskelijat lähtevät aikaisempaa vähemmän vaihtoopiskeluun ulkomaille. Korkeakouluopiskelijoiden kansainväliset liikkuvuusjaksot Suomesta ulkomaille ovat vähentyneet jo kahden vuoden ajan. Lasku ei kohdistu tiettyyn korkeakouluun tai koulutusalaan, vaan jakaantuu melko tasaisesti läpi korkeakoulukentän.

Korkeakouluopiskelijoiden kansainväliset liikkuvuusjaksot Suomesta ulkomaille (vähintään 3 kk) 2000-2018

Syitä laskuun voi olla monia. Korkeakoulut eivät uudessa rahoitusmallissa saa erillistä rahoitusta liikkuvuusjaksoista, mikä voi vähentää korkeakoulujen intoa tukea ja tilastoida niitä. Opintoajat ovat tiukentuneet ja liikkuvuusjakso saattaa pidentää opintoja, joten opiskelijat saattavat varoa lähtemistä. Ehkä kansainvälisesti suuntautuneet nuoret menevät yhä enemmän ulkomaille opiskelemaan koko tutkintoa vaihtojakson sijaan.

Opetushallitus tuottaa myös selvityksiä ja katsauksia oppilaitosten kansainvälistymisestä. Esimerkiksi OPH on julkaissut selvityksen ulkomailta koko tutkintoon suorittavista korkeakouluopiskelijoista. Kelan opintotukitilastojen perusteella koko tutkinnon suorittaminen ulkomaisessa korkeakoulussa on lisääntynyt selvästi. Selvityksessä tarkastellaan mm., ketkä lähtevät ulkomaille opiskelemaan ja mitä syitä lähdön taustalla on.

Teksti: Irma Garam, Vastaava asiantuntija, Opetushallitus, Tietopalvelut
irma.garam@oph.fi

Lisätietoja: - opiskelijoiden kansainvälisistä liikkuvuusjaksoista eri koulutusasteilla:

http://www.cimo.fi/palvelut/tilastoja_kansainvalistymisesta

- korkeakouluopiskelijoiden ulkomaanjaksoista löytyy myös:

<https://vipunen.fi/fi-fi/kkyhteiset/Sivut/Kansain%C3%A4lisyys.aspx>

- suomalaisten tutkinto-opiskelusta ulkomailta:

<https://beta.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/faktaa-express-5a2018-mika-vei-ulkomaille-mika-toisitakaisin>

<https://beta.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/faktaa-express-3a2017-keita-ovat-ulkomaalaisten-korkeakoulujen>

VAIHTOEHTONA VAPAAEHTOISTYÖ

Euroopan unionin uusi rahoitusohjelma tarjoaa 18-30-vuotialle nuorille mahdollisuuden vapaaehtoistyön tekemiseen. Euroopan solidaarisuusjoukkojen vapaaehtoistoiminnassa nuori toimii vapaaehtoisena jossain voittoa tavoittelemattomassa ja paikallista yhteisöä hyödyttävässä hankkeessa. Vapaaehtoistoiminnan tarkoituksena on antaa nuorelle kokemus siitä, millaista on työskennellä jonkun yhteisen asian hyväksi sekä tarjota nuorelle mahdollisuus oppia uusia taitoja ja kehittää omaa osaamistaan. Ohjelma on nuorelle maksuton sisältäen matkat, ylläpidon ja taskurahan kohdemaassa.

Euroopan solidaarisuusjoukkojen taustalla on toive yhtenäisemmästä ja solidaarisemmasta Euroopasta. Ohjelman toinen päätavoite on tarjota nuorille mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen osallistumiseen sekä työmarkkinoille pääsyä helpottavia käytännön oppimiskokemuksia. Näin myös tuetaan EU-maita nuorisotakuun toteuttamisessa.

Toiminnalle on määritetty laatuvaatimukset, jotta osallistuville nuorille voidaan taata turvallinen ja mielekäs kokemus. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että solidaarisuusjoukkoihin osallistuminen on aidosti saatettavaa monenlaisista taustoista tuleville ja erilaisissa elämäntilanteissa oleville nuorille.

Miten mukaan?

17–30-vuotiaat voivat rekisteröityä mukaan Euroopan solidaarisuusjoukkoihin ohjelman portaalissa. Solidaarisuusjoukkoihin osallistumisen alaikäraja on 18 vuotta. Rekisteröitymisen jälkeen osallistujat voivat etsiä kiinnostavia projekteja portaalista ja heitä voidaan myös kutsua mukaan monenlaisiin hankkeisiin. Hankkeiden taustalla on organisaatioita, jotka on tarkistettu ja valtuutettu toteuttamaan Euroopan solidaarisuusjoukkojen projekteja. Suomessa on myös useita organisaatioita, jotka toimivat tukena, kun lähteminen vapaaehtoistyöhön tulee ajankohtaiseksi. Yksi vaihtoehto on ottaa yhteyttä esimerkiksi lähimpään Ohjaamoon. Vapaaehtoispalvelu toimii hyvin vaihtoehtona nuorelle, joka pohtii esimerkiksi uravalintaa tai haluaa kartoittaa omaa työkokemustaan tai kielitaitoaan.

Teksti: Annina Kurki, ohjelma-asiantuntija, Opetushallitus
annina.kurki@oph.fi

Lisätietoa ohjelmasta: <http://www.cimo.fi/ohjelmat/euroopansolidaarisuusjoukot>

Yhteyshenkilöt Opetushallituksessa: Jutta Kivimäki, jutta.kivimaki@oph.fi p. 0295 338 568 ja Annina Kurki, annina.kurki@oph.fi p. 029 533 1719

KOKEMUKSIA VIRKAMIESVAIHDOSTA EUROOPAN KOMISSIOSSA

Tässä muutamat terveiset Brysselin kirjeenvaihtajalta. Olen nyt suorittanut noin puolet neljän kuukauden virkamiesvaihdostani työllisyys- ja sosiaalisioista vastaavan komissaari Marianne Thyssenin kabinetissa. En ole koskaan opiskellut EU:n päätöksentekoa tai ollut kovin perillä mitä EU:n pääkaupungissa oikeasti tapahtuu. Siksipä positio komission ”pääkallopaikalla” on ollut varsin mainio juttu, koska olen päässyt näkemään kokonaiskuvan siitä, miten täällä iso pyörä pyörii ja päätökset syntyvät ja sukeltamaan suoraan syvään pätyyn.

EU:ssa on kolme päätoimielintä. Euroopan komissio vastaa virkamiestyöstä, vähän kuin Suomen ministeriöt. Euroopan parlamenttiin äänestetään näillä näppäimillä poliittinen edustus meidän kaikkien toimesta ja Euroopan neuvostossa kokoontuu jäsenmaiden edustus (ministerit). Komissaarit ovat jotain näiden kaikkien väliltä, sillä jokaisesta jäsenmaasta on yksi, he edustavat poliittista puoluetta ja he ohjaavat ja koordinoivat komission osastojen toimintaa. Suomi on Euroopan neuvoston puheenjohtajamaa heinäkuun alusta lähtien, eli Suomi puhuu toimijoiden yhteisissä kokouksissa kaikkien muiden jäsenmaiden puolesta. Jotta jokin päätös saadaan koko tämän EU-koneiston läpi, sen pitää saada kaikkien näiden toimijoiden – komission, parlamentin ja neuvoston – hyväksyntä. Ei mikään kovin helppo homma! Voi siis miettiä, mihin paukut kannattaa laittaa.

Elinikäinen ohjaus osuu mukavasti työllisyys-, sosiaali- ja koulutusasioiden keskipisteeseen ja voin sanoa, että näen nyt selvemmin millaiseen kokonaisuuteen se linkittyy eurooppalaisessa politiikassa ja ohjausjärjestelmässä. Liekö poliittisempi työympäristö vai kertynyt tietopääoma, mutta enemmän ja enemmän tuntuu, että tehokkain tapa edistää ohjauksen asiaa on ujuttaa sitä vähän kaikkeen tekemiseen ja asiaan. Täällä käytetty termi olisi ”mainstreaming”. Samaan aikaan tarvitaan kuitenkin myös erityisiä, spesifisti elinikäiseen ohjaukseen liittyviä EU-tasoisia suosituksia, työryhmiä, vertaisoppimista, jotta asia pysyisi EU-mandaatin avulla kaikkien jäsenmaiden tekemisessä sitkeästi mukana.

Brysselin kevät on näyttänyt kaikki puolensa. Väriiloistoa kukista ja puista, hyytäviä myrskyjä rakeineen ja viimatuulineen sekä paahtavia hellelukemia. Työpäiviä aamunkoitosta iltahämärään ja vastapainoksi trappistioluita, ostereita, suklaata ja juustoja. Nuoria kunnianhimoisia virkamiehiä ympäri Eurooppaa kirjoittamassa muistiinpanoja vinhaa vauhtia vihkoihinsa, kun paatuneet EU-konkarit jakavat viisauttaan ja samat nuoret ajamassa sähköskoottereilla iltapäiväruuhkassa Place de Luxembourgille nostamaan hyvin ansaittu malja Euroopalle ja sen toiveikkaalle tulevaisuudelle.

Teksti: Anna Toni, Työ- ja elinkeinoministeriön virkamies lainassa Euroopan komissiossa

AVOIMEN VÄYLÄLTÄ TUTKINTOKOULUTUKSEEN

Avoimen yliopiston väylä

- Avoimen yliopiston väylä, joka tunnetaan myös avoimen väylänä, tarkoittaa tutkinto-opiskelijaksi hakemista aiempien opintojen perusteella.
- Avoimen yliopiston väyläopinnot suorittanut opiskelija voi hakea yliopistoon koulutustas- tastaan riippumatta, sillä kelpoisuus perustuu opintomenestykseen ja suoritettujen opinto- jen laajuuteen ja soveltuvuuteen.
- Hakukelpoisuusvaatimukset vaihtelevat yliopistoittain, tiedekunnittain ja tutkinto- ohjelmittain. Edellytettävät opinnot määritellään kunkin tutkinto-ohjelman hakuohjeissa.
- Tutkintokoulutukseen haetaan yleensä syksyn ja kevään yhteishauissa.

Toinen reitti yliopistoon (TRY) on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama valtakunnallinen korkeakoulutuksen kehittämishanke. Projektissa on mukana 11 suomalaista yliopistoa: Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Lapin yliopisto, Oulun yliopisto, Tai- deyliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto, Vaasan yliopisto ja Åbo Akademi. TRY-hanketta koordinoi Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto.

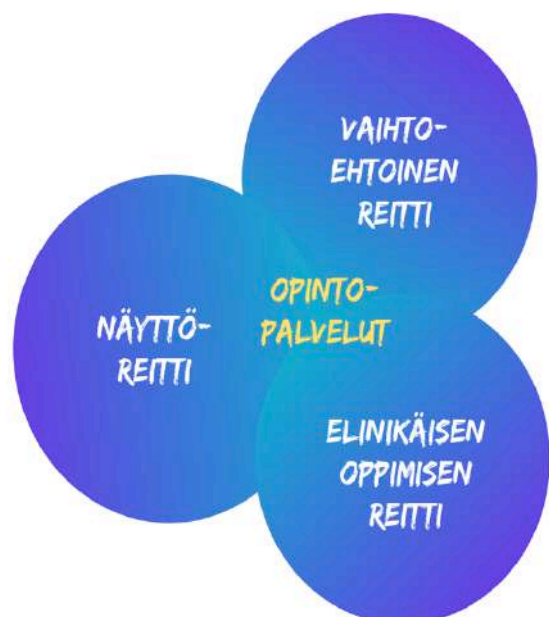
Tavoitteenamme on avoimen yliopiston väylän uudistaminen ja laajentaminen. Kehitämme väylästä uskottavaa valintatapaa yliopistoon niin opiskelijamäärän kuin hakuvaihtoehtojen osalta. Luomme pilottien avulla malleja, joita eri yliopistot ja tieteenalat voivat käyttää tulevaisuudessa opiskelijava- lintoja tehdessään. Näin edistämme sujuvia siirtymiä korkeakouluun.

Hankkeessa on neljä työryhmää, joista kolme valmistelee varsinaisia reittejä ja neljännessä keskity- tään näiden reittien kautta tulevien opiskelijoiden tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehit- tämiseen. Näitä opintopalveluita kehitetään opiskelijan näkökulmasta palvelumuotoilun keinoin. Erityisesti tiedotukseen on keskityttävä, jotta opiskelijat löytävät valintakokeen ja todistusvalinnan lisäksi avoimen väylän tuomat mahdollisuudet edetä aina tutkinto-opiskelijaksi saakka.

Näyttöreitin tavoitteena on luoda malleja opinnoista, jotka mahdollistavat valinnan yliopistoon. Toisen asteen opiskelijat voivat suorittaa avoimen yliopiston väyläopintoja lukion tai ammatillisten opintojen aikana. Opiskelija voi näin kokeilla, millaista on opiskella häntä kiinnostavaa tieteenalaa yliopistos- sa. Näyttöreitin tarkoituksena on esitellä myös yliopis- toissa käytettäviä erilaisia työskentelymenetelmiä.

Vaihtoehtoinen reitti on tarkoitettu esimerkiksi toi- sen asteen suorittaneille nuorille aikuisille, joilla on tavoitteenaan yliopistotutkinto. Opiskelija tekee avoimia yliopisto-opintoja ja hakee niiden pohjalta tutkinto-opiskelijaksi, vaihtoehtona todistusvalinnalle ja valintakokeille. Opintoja voi suorittaa avoimissa yliopistoissa ja niiden vapaan sivistystyön yhteis- työoppilaitoksissa.

Elinikäisen oppimisen reitti vastaa jo työelämässä olevien eri-ikäisten aikuisten tarpeisiin. Kouluttautu- minen voi liittyä esimerkiksi etenemiseen omalla am- mattiuralla, alanvaihtoon tai muuhun uramuutokseen.

Hankkeen tavoitteena on rakentaa ja kehittää sellaisia tutkintokoulutukseen johtavia polkuja, joiden kautta erilaisissa elämäntilanteissa olevat aikuiset voivat suunnata omia uratavoitteitaan ja jäsentää uudelleen omaa paikkaansa työelämässä.

Yhteistyö eri yliopistojen välillä sekä sidosryhmi-
en kanssa on kiinteä osa hankettamme. Teemme yhteistyötä muiden kehittämishankkeiden (Yli-
opistojen opiskelijavalintojen uudistamishanke, Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämishanke), opiskelijajärjestöjen (Suomen lukiolaisten liitto, SAKKI, OSKU) sekä muiden koulutusalan toimijoiden kanssa (Suomen opinto-ohjaajat, Opintopolku.fi).

Miksi tarvitaan toinen reitti yliopistoon?

- Valtakunnallinen tavoite on nostaa korkeakoulutettujen määrää, lisätä suomalaisen osaamisen tasoa ja luoda tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia (Visio 2030).
- Opiskelijavalinnat uudistuvat vuoteen 2020 mennessä, jolloin koulutustavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan vaihtoehtoisia hakutapoja yliopistoon todistusvalinnan ja valintakokeiden rinnalle.
- Avoimen yliopiston reitillä opiskelu nopeuttaa siirtymää tutkintokoulutukseen sekä nopeuttaa tutkintojen valmistumista yliopistossa.
- Aiemmin suoritettut opinnot ovat validi opiskelijavalintatapa, sillä opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa opiskelunvalmiuttaan, sitoutumistaan, motivaatiotaan sekä kokemukseen perustuvaa tieteenalan valintaa.

Teksti: Paula Savela, Projektipäällikkö, Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto
paula.savela@jyu.fi, TRY-hanke
Heli Joutsen, Markkinointisuunnittelija, Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto
heli.a.joutsen@jyu.fi, TRY-hanke

Lisätietoja:

<https://jyu.fi/try>

Instagram & Twitter:

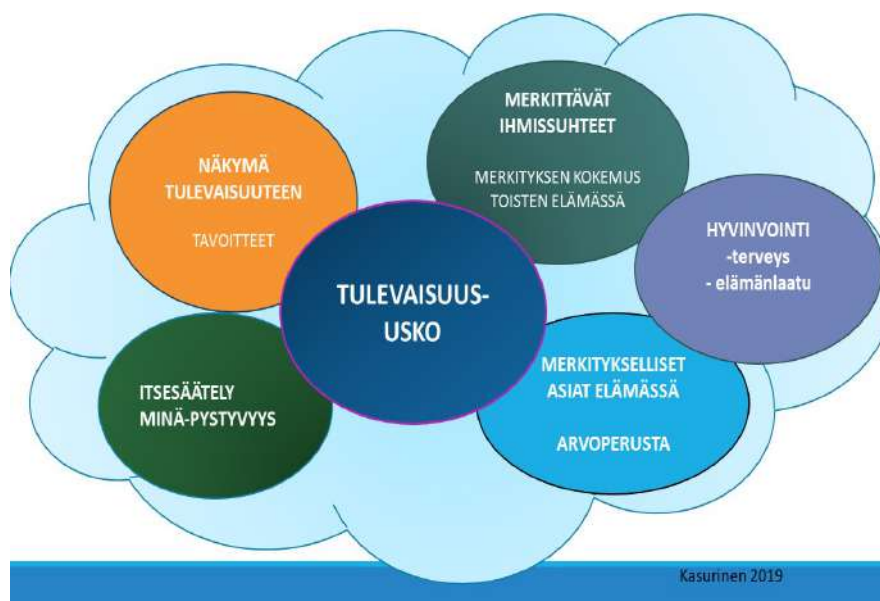
@try_hanke

#toinenreittiyliopistoon

#korkeakoulutus uudistuu

RESILIENSSI JA TULEVAISUUSUSKO – RETU-HANKE

Resilienssi vaikuttaa merkittävästi yksilön kykyyn selviytyä stressiä ja sopeutumista vaativissa tilanteissa. Opiskelu, urasuunnittelu ja työhön hakeutuminen edellyttävät yksilöltä suunnitelmallisuutta, sitoutumista tavoitteisiin ja uskoa omaan tekemiseen. Resilienssin käsitteeseen liitetään myös vahva minä-pystyvyysodotus ja itsesääteilykyky. Toimintakyvyllä on yhteys yksilön tulevaisuus-uskoon, jonka ulottuvuuksia on kuvattu kuviossa 1.

Kuva 1. Tulevaisuususkon ulottuvuudet (Kasurinen 2019).

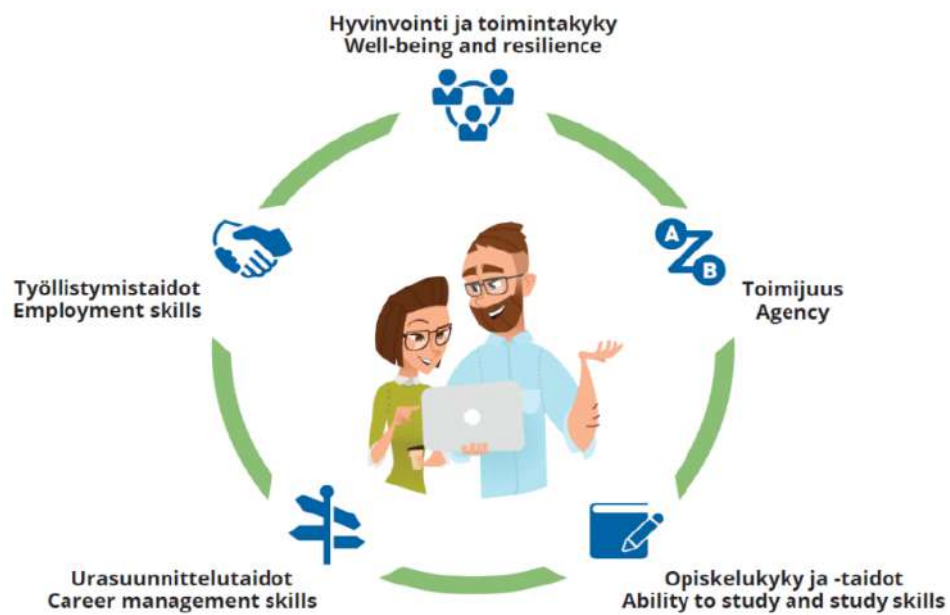
Laurea ammattikorkeakoulu koordinoi Resilienssi ja tulevaisuususkon – RETU-hanketta (ESR), jossa on tavoitteena kehittää ammatillisten oppilaitosten ohjaus- ja tukipalveluja. Hankkeessa keskitytään tunnistamaan, mitkä tekijät haittaavat opiskelijoiden opiskelukykyä sekä motivaatiota suunnitella jatko-opintojaan ja työuraansa. Lisäksi tarkoituksena on auttaa opettajia ja ohjaajia sekä opiskeluhuollon henkilöstöä havaitsemaan ajoissa opiskelijoiden tilanteessa tapahtuvia muutoksia. Ne ilmenevät usein opintojen etenemisen hidastumisena. Toimintakykyyn tai toimijuuteen liittyvät ongelmat jäävät helposti piiloon, ellei opettajalla tai ohjaajalla ole keinoja tunnistaa niitä.

RETU-hankkeessa kehitetään digitaalinen palvelutarpeen arviointiväline (kuva 2), jossa käytetyt kysymykset perustuvat Laurean TOTEEMI-hankkeen tutkimuksessa (<http://www.amktoteemi.fi/>) kehitettyyn kyselylomakkeeseen. Tutkimuksessa kartoitettiin opiskelijoiden opiskelutaitoja, hyvinvointia ja tulevaisuususkon sekä toimijuutta, urasuunnittelu- ja työllistymistaitoja.

RETU-hankkeen digitaalisen palvelutarpeen arviointivälineen avulla voidaan tarkastella opiskelijoiden tilannetta kokonaisvaltaisesti. 'RETU-mittari' antaa tuloksena analyysin, joka kuvaa opiskelijan tilannetta opiskelukykyyn, toimijuuden ja toimintakykyyn sekä urasuunnittelu- ja työllistymistaitojen suhteen. Arviointiväline soveltuu tällä hetkellä toisen ja korkea-asteen opiskelijoiden tilanteen kartoittamiseen.

Hankkeessa kehitetään toimintamalleja, jotka vastaavat opiskelijoiden tuen ja ohjauksen tarpeisiin. Tavoitteeseen haetaan ratkaisua vahvistamalla oppilaitosten henkilöstön ja yhteistyötahojen osaamista sekä yhteistyön muotoja. Lisäksi arvioidaan kehitettyjen toimintamallien vaikuttavuutta. Lopul-

linen tavoite on, että opiskelijoiden opinnot etenevät, keskeyttäminen vähenee sekä siirtyminen jatko-opintoihin ja työelämään sujuu yksilön kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Kuva 2. Digitaalinen palvelutarpeen arviointiväline (www.retu.fi)

Teksti: Helena Kasurinen, KT, Projektipäällikkö, Laurea ammattikoulu
helena.kasurinen@laurea.fi

Lisätietoa RETU-hankkeesta: <https://www.retu.fi>

ÄPOPÄIVÄT 2019 – SILTA TULEVAISUUTEEN 7.-9.2.2019, TURKU

Suomen opinto-ohjaajien valtakunnalliset päivät järjestettiin tänä vuonna 7.-9. helmikuuta Turussa. Päivien järjestämisestä vastasivat Varsinais-Suomen opinto-ohjaajat. Mukana oli yhteensä yli 650 osallistujaa ja yli sata näytteilleasettajaa. Päivien teemana oli työn tulevaisuus ja ohjaus. Kansaedustaja Merja Mäkilalo-Ropponen tarkasteli ohjausta eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan työn näkökulmasta. Professori Peppi Taalas Linné-yliopistosta haastoi eri kouluasteita ennakoimaan monimuotoistuvia työn tekemisen muotoja tulevaisuudessa. Työpajoissa esiteltiin sekä alan tutkimusta että uusia työmenetelmiä ja materiaaleja.

Eri kouluasteiden opinto-ohjaajien toimikunnat olivat valmistelleet työkokouksia, joissa käsiteltiin kunkin oppilaitosmuodon ajankohtaisia kysymyksiä. Ammatillisen koulutuksen reformin myötä henkilökohtaisen jatkuva haku koulutukseen ja osaamisen kehittämissuunnitelmien käyttöönotto ovat merkittävästi lisänneet ohjauksen kysyntää. Päivien aikana osallistujat jakoivat ensimmäisiä kokemuksiaan paikallisista ratkaisuista asiaan. Lukion opinto-ohjaajat keskustelivat uusista lukiolaeista sekä korkeakoulujen opiskelijavalintojen tulevaisuudesta.

SAK, Nuoret ja Talous TAT sekä SOPO ry ovat perinteisesti jakaneet päivien yhteydessä **Vuoden opinto-ohjaajan arvonimen**. Tänä vuonna Tiina Uuttu Kosken seudun yläasteelta valittiin vuoden 2019 opinto-ohjaajaksi.

Vuoden 2018 ohjausalan gradun tekijöinä palkittiin Henna Virta ja Katariina Rintala Itä-Suomen yliopiston opinto-ohjaajan koulutuksesta. Gradu *”Koulutuskulttuurisen pääoman yhteys vailla korkeakoulupaikkaa olevien ylioppilaiden uravalintoihin”* tarkasteli nuorten urasuunnittelun perustana olevia taustatekijöitä. Työssä tuodaan lisäksi esiin nuorten elämäntilanteita, odotuksia ja näkemyksiä välivuoden tai –vuosien viettämisen jälkeen. Gradu on luettavissa verkossa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20181353/

Tulevan vuoden koulutuspäivät järjestetään Tampereella 6.-8. helmikuuta 2020. Päivien teemana on ”Myötätuulessa”

Teksti: Raimo Vuorinen, Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto
raimo.vuorinen@jyu.fi

Lisätietoja: <https://opopaivat2019.fi>

SUHTEISIA ELÄMÄNPOLKUJA – YKSILÖIDEN ELÄMÄNHALLINTAA? KOULUKSEN JA TYÖN MARGINAALISSA OLEVIEN NUORTEN TOIMIJUUS JA OHJAUS

Kasvatussosiologian alan väitöstutkimuksessani tutkin koulutuksen ja työn marginaaliin päätyneen 17 pohjoiskarjalaisen nuoren aikuisen elämäntarinoita ja ohjauskokemuksia. Väitöskirjani valottaa myös nuorten kokemuksia ohjaustyötä tekevien ammattilaisten kohtaamisista sekä Ohjaamotoimintamallista. Havainnoista ja haastatteluista koostuva tutkimusaineisto on kerätty vuosina 2014–2016 pohjoiskarjalaisessa Ohjaamossa ja Avoimessa ammattiopistossa.

Tutkimuksen pääviesti on se, että nuorten koulutuksesta ja työstä syrjään jäämistä tulisi käsitellä ensisijaisesti sosiaalisena ja yhteisöllisenä kysymyksenä, ei yksilön ongelmana. Perinteiset kouluympäristöt eivät olleet tarjonneet monellekaan nuorelle mielekästä sosiaalista yhteisöä saati sopivaa oppimisympäristöä. Sen sijaan perheen ja ystävien parissa, palkkatyössä ja Avoimen ammattiopiston joustavassa oppimisyhteisössä tarjoutui monelle merkityksellisiä kokemuksia, jotka paikkasivat koulussa muodostuneita kielteisiä käsityksiä itsestä ja omista valmiuksista ja vahvuuksista.

Vaikka Ohjaamoita kehitetään tällä hetkellä palvelupisteiksi, joista nuori saa *yksilöllistä* tukea koulutukseen, työhön ja muuhun elämäntilanteeseensa, oli nuorille Ohjaamo myös tärkeä *yhteisöllinen paikka*. Yhteisö, jonka muut jäsenet olivat samassa tilanteessa olevia nuoria, tarjosi myös kollektiivisen tilan purkaa nuoruuden normeista poikkeamiseen liittyviä epäonnistumisen tunteita, joita moni oli kantanut yksin.

Tulosten mukaan koulujen ja oppilaitosten ohjaus- ja tukipalvelut sekä nuorille suunnatut julkiset palvelut eivät näytä tavoittavan riittävän hyvin juuri heikoimmassa tilanteissa olevia nuoria, jotka jättäytyvät koulutuksen, työn tai muun päivätoiminnan ulkopuolelle. Usein nuori jää omien tukiverkostojensa varaan. Nämä voivat toisilla olla varsin vahvat mutta toisilla hyvinkin hauraat. Instituutioiden puitteissa tapahtuva ohjaus näyttää sisältävän virallisia ja epävirallisia kulttuurisia vaatimuksia nuoren toimijuudesta ja asettaa nuoren käyttäytymiselle odotuksia, joihin kaikki eivät osaa, pysty tai halua vastata. Toiset nuoret olivat toisaalta tottuneet asioimaan eri ammattilaisten kanssa, jolloin he myös hallitsivat paremmin institutionaalisia toimintatapoja ja kulttuuria.

Nuorten kokemukset saamastaan ohjauksesta erosivat keskeisesti siinä, etenikö ohjausprosessi nuoren toiveita kuunnellen ja vapaaehtoisuuteen pohjautuen vai kokivatko nuoret yhteistyön tavoitteet ammattilaisten tai instituutioiden sanelemiksi ilman, että heillä oli mahdollisuutta vaikuttaa niihin. Tulosten perusteella nuorten kokemus onnistuneesta ohjaussuhteesta rakentuu arvostavalle kohtaamiselle, yhdessä tekemiselle ja keskinäiselle luottamukselle. Nuorten auttamiskäytäntöjen näkökulmasta tämä edellyttää mahdollisuutta joskus hyvin tiiviiseenkin rinnalla kulkemiseen ja arjessa mukanaoloon. Yksilöllisen tuen rinnalle nuoret kaipaavat myös vertaistukea ja yhteisöllisyyttä.

Teksti: Sanna Toiviainen
sanna.p.toiviainen@gmail.com

Itä-Suomen yliopistossa 3.5.2019 tarkastettu väitöskirja on julkaistu sarjassa Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 217. Tiede. ISBN 978-952-7175-84-2.

<https://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisut/verkkokauppa/kirjat>.

KIRJOITUSOHJEET AJANKOHTAISKATSAUSTA VARTEN

Ajankohtaiskatsauksesta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön yhteisesti asettama valtakunnallinen Elinikäisen ohjauksen yhteistyöryhmä 2015 – 2020 (ELO-yhteistyöryhmä). ELO-yhteistyöryhmän työ perustuu elinikäisen ohjauksen kehittämisen strategisille tavoitteille (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:15 www.minedu.fi)

Ajankohtaiskatsaukset perustuvat ELO-yhteistyöryhmän vahvistamaan viestintäsuunnitelmaan.

Vuonna 2019 ajankohtaiskatsaukset ilmestyvät

- helmikuussa (aineisto 18.1.)
- toukokuussa (aineisto 19.4.)
- syyskuussa (aineisto 20.9.)
- marraskuussa (aineisto 15.11)

Toimituksesta vastaavat:

Jaana Kettunen, varajohtaja ja tutkimuskoordinaattori, Koulutuksen tutkimuslaitos, jaana.h.kettunen@jyu.fi

Raimo Vuorinen, projektipäällikkö, Koulutuksen tutkimuslaitos, raimo.vuorinen@jyu.fi

Aiemmat ajankohtaiskatsaukset (lokakuusta 2016 lähtien) ovat luettavissa osoitteesta <https://peda.net/hankkeet/elotori>

Elinikäiseen ohjaukseen liittyvien artikkeleiden kirjoittaminen

- Elinikäiseen ohjaukseen liittyvät artikkelit ovat tervetulleita; myös ideoita kirjoituksiksi otetaan mielellään vastaan.
- Artikkelin pituus saa olla enintään yhden sivun (A4) mittainen mukaan lukien valokuvat ja logot.
- Artikkelia kirjoittaessa on hyvä viitata lähdeaineistoihin, esim. linkit, www-sivut ja yhteystiedot lisätietojen antajasta koskien artikkelin asiasisältöä. Myös artikkelin tekstin kirjoittaja yhteystietoineen tulee ilmoittaa
- Artikkeleita sekä niihin liittyviä logoja ja/tai valokuvia toivotaan lähetettävän word-tiedostona sähköpostilla toimituksesta vastaaville raimo.vuorinen@jyu.fi ja jaana.h.kettunen@jyu.fi

